

Archeo-rapport 395

Het archeologisch vooronderzoek in de Sint-Michielskerk te Veltem-Beisem

Vanessa Vander Ginst & Caroline Dockx

Tienen, 2017
Studiebureau Archeologie bvba

Archeo-rapport 395

Het archeologisch vooronderzoek in de Sint-Michielskerk te Veltem-Beisem

Vanessa Vander Ginst & Caroline Dockx

Tienen, 2017

Studiebureau Archeologie bvba

Colofon

Archeo-rapport 395

Het archeologisch vooronderzoek in de Sint-Michielskerk te Veltem-Beisem

Opdrachtgever:	Verboven – Reynders nv
Projectleiding:	Maarten Smeets
Leidinggevend archeoloog:	Vanessa Vander Ginst
Auteurs:	Vanessa Vander ginst Caroline Dockx
Foto's en tekeningen:	Studiebureau Archeologie bvba (tenzij anders vermeld)

Op alle teksten, foto's en tekeningen geldt een auteursrecht. Zonder voorafgaandelijke schriftelijke toestemming van Studiebureau Archeologie bvba mag niets uit deze uitgave worden vermenigvuldigd, bewerkt en/of openbaar gemaakt, hetzij door middel van webpublicatie, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook.

D/2017/12.825/2

Studiebureau Archeologie bvba
Bietenweg 20
3300 Tienen
www.studiebureau-archeologie.be
info@studiebureau-archeologie.be
tel: 0474/58.77.85
fax: 016/77.05.41

©2017, Studiebureau Archeologie bvba

Administratieve fiche

Site	Veltem-Beisem-Sint-Michielskerk
Locatie	Provincie Vlaams-Brabant, Gemeente Herent, deelgemeente Veltem-Beisem, Kerkstraat 5
Kadastergegevens	Afdeling 5: Sectie A: perceelsnummers: 77b
Opdrachtgever	Verboven – Reynders nv, Tervantstraat 33, 3583 Paal
Vergunningsnummer	2016/388
Vergunningshouder	Vanessa Vander Ginst
Termijn veldwerk	16 t.e.m. 21 november 2016

Aard van de bedreiging	Renovatie van de vloer
Archeologische verwachting	Kerksite
Wetenschappelijke begeleiding	Geen

Inhoudstafel

Inhoudstafel	p. 1
Hoofdstuk 1 Inleiding	p. 3
1.1 Algemeen	p. 3
1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied	p. 3
1.3 Archeologische en historische voorkennis	p. 5
1.4 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen	p. 8
Hoofdstuk 2 Werkmethode	p. 9
Hoofdstuk 3 Analyse	p. 11
3.1 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw	p. 11
3.2 Het sporen- en vondstenbestand	p. 11
Hoofdstuk 4 Synthese	p. 17
4.1 Interpretatie en datering	p. 17
4.2 Beantwoording onderzoeksvragen	p. 17
Hoofdstuk 5 Besluit	p. 19
Bibliografie	p. 21
Bijlagen (CD-rom)	
Bijlage 1: Overzichtsplan	
Bijlage 2: Fotoinventaris	

Hoofdstuk 1 Inleiding

1.1 Algemeen

Wegens de renovatie van de vloer heeft Onroerend Erfgoed een archeologische prospectie met ingreep in de bodem opgelegd (vergunningsnummer 2016/388) in de Sint-Michielskerk te Veltem-Beisem. Het veldwerk werd uitgevoerd door Studiebureau Archeologie bvba van 16 t.e.m. 21 november 2016.

1.2 Beschrijving van het onderzoeksgebied

De parochiekerk Sint-Michiël ligt in het centrum van Beisem (fig. 1.1) en is kadastraal gekend als Herent, Afdeling 5: Sectie A: perceelsnummer: 77b (fig. 1.2). Geo-archeologisch gezien is het projectgebied gesitueerd in de archeoregio van de zandleemstreek (fig. 1.3).

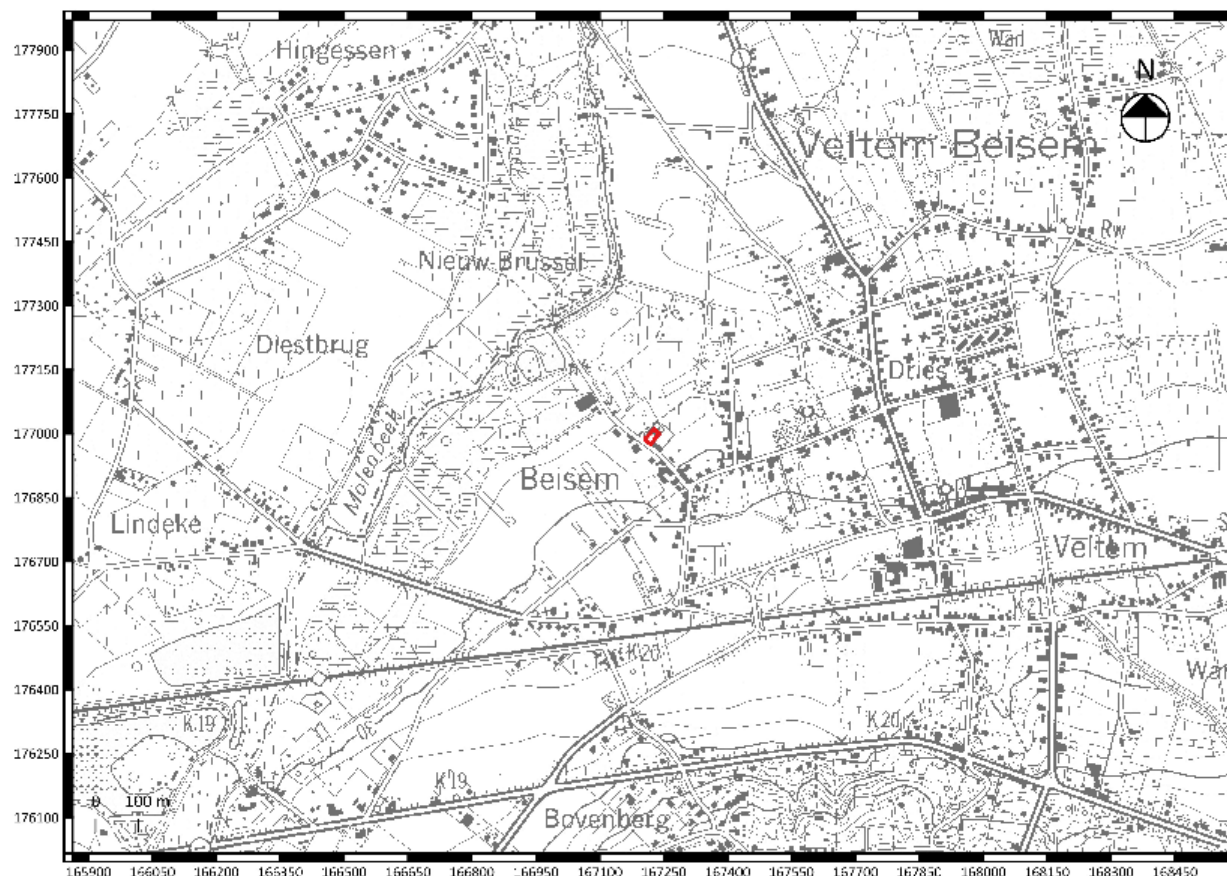

Fig. 1.1: Uittreksel van de topografische kaart met situering van het projectgebied (©Databank Ondergrond Vlaanderen).

Fig. 1.2: Uittreksel van het kadastralplan met situering van het projectgebied (©CADGIS).

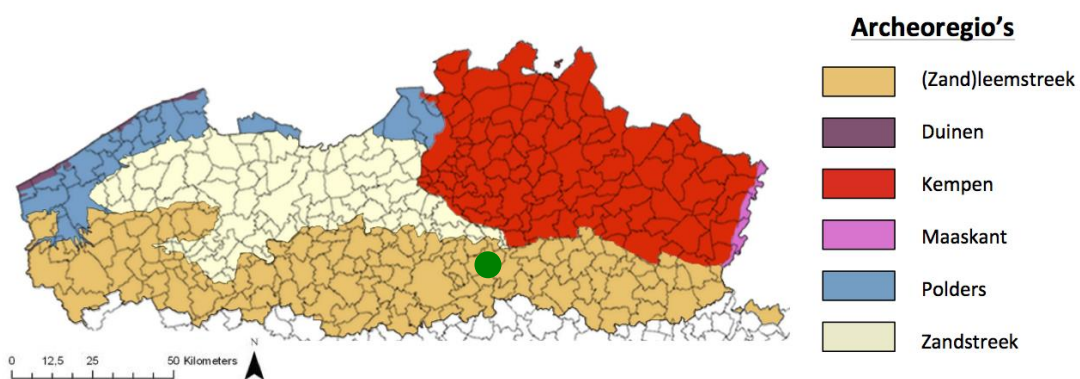

Fig. 1.3: Situering van het projectgebied binnen de verschillende Vlaamse archeoregio's¹.

¹ <https://onderzoeksbalans.onroerenderfgoed.be/onderzoeksbalans/archeologie>

1.3 Archeologische en historische voorkennis

De parochiekerk Sint-Michiel is sinds 17-07-1979 beschermd als monument². De kerk met omgeving is sinds dezelfde datum beschermd als dorpsgezicht³. De kerk is ook als bouwkundig erfgoed vastgesteld sinds 5-10-2009.

Het betreft een homogene kerk met een vijfzijdig koor; één beuk van vier traveeën en een kleine klokkentoren gevat tussen twee bijbouwen en afgedekt met een lessenaarsdaken.

Het gaat om een bak- en zandstenen gebouw in classicistische stijl. Boven de triomfboog staat de datum 1762.

In de gegevens van de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) zijn in de omgeving van de kerk enkele gekende archeologische sites en monumenten geïnventariseerd (fig. 1.4). Het betreft de volgende CAI-polygoon:

- 2463: laatmiddeleeuwse Sint-Laurentiuskerk
- 2464: Sint-Michielskerk 18de-eeuwse kerk, ook beschermd als monument
- 3098: Opgraving 1984 (HST project) midden-Romeins materiaal (ceramiek, natuursteen, botresten, metaal)⁴
- 3634: veldprospectie 1985: Wommersom afslagen en stekers
- 3635: veldprospectie 1985: silex afslagen
- 3639: veldprospectie 1985: Wommersom artefacten
- 3661: veldprospectie 1985: silex kling
- 3662: veldprospectie 1985: silex afslagen, ijzertijdscherven
- 3663: veldprospectie 1985: silex afslag en kling

Op de beschikbare historische kaarten (Ferraris (1771-1777), Buurtwegen (1841), Vandermaelen (1846-1854) en Popp (1842-1879)) staat de kerk afgebeeld als een rechthoekig, éénbeukig gebouw. De weergaves zijn echter vrij vaag (fig. 1.5 t.e.m. 1.8).

² <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/914>

³ <https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoedobjecten/41889>

⁴ <https://cai.onroerenderfgoed.be/locatie/3098>

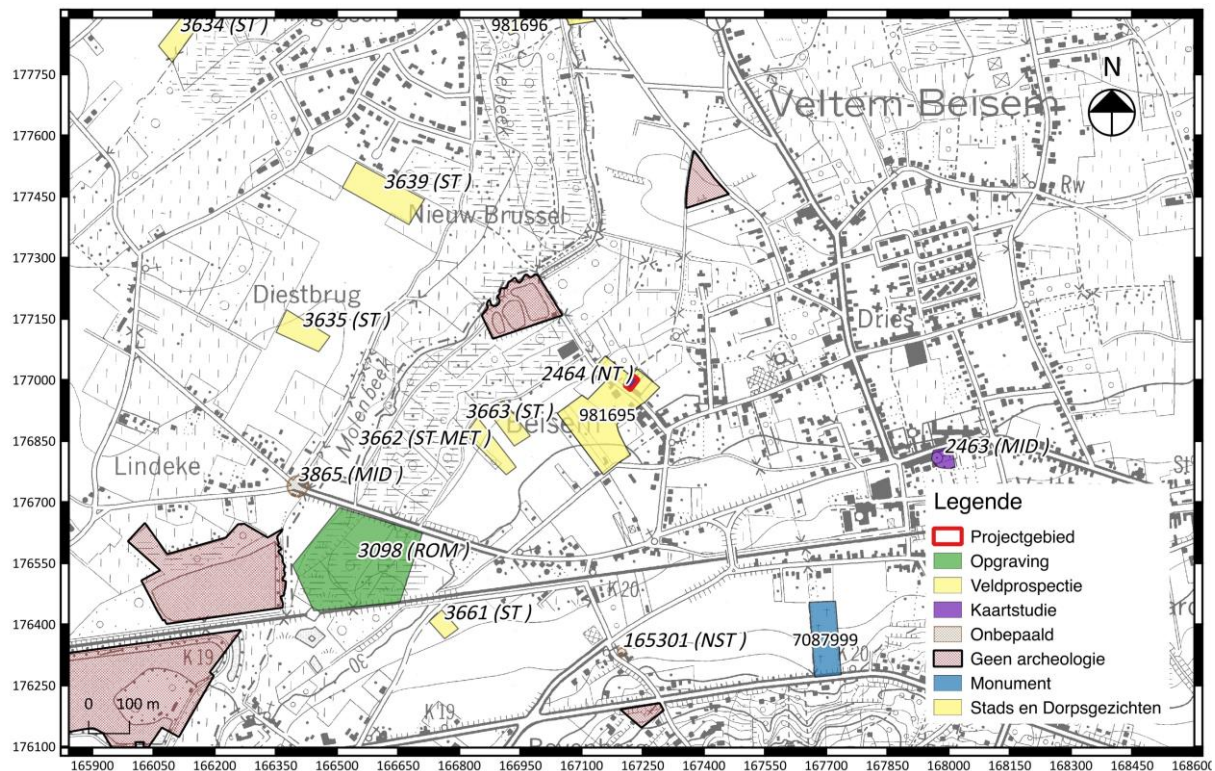

Fig. 1.4: Uittreksel uit de topografische kaart met aanduiding van CAI-polygonen in de omgeving van het projectgebied⁵.

Fig. 1.5: Uittreksel uit de Ferrariskaart met aanduiding van het projectgebied.

⁵ www.agiv.be

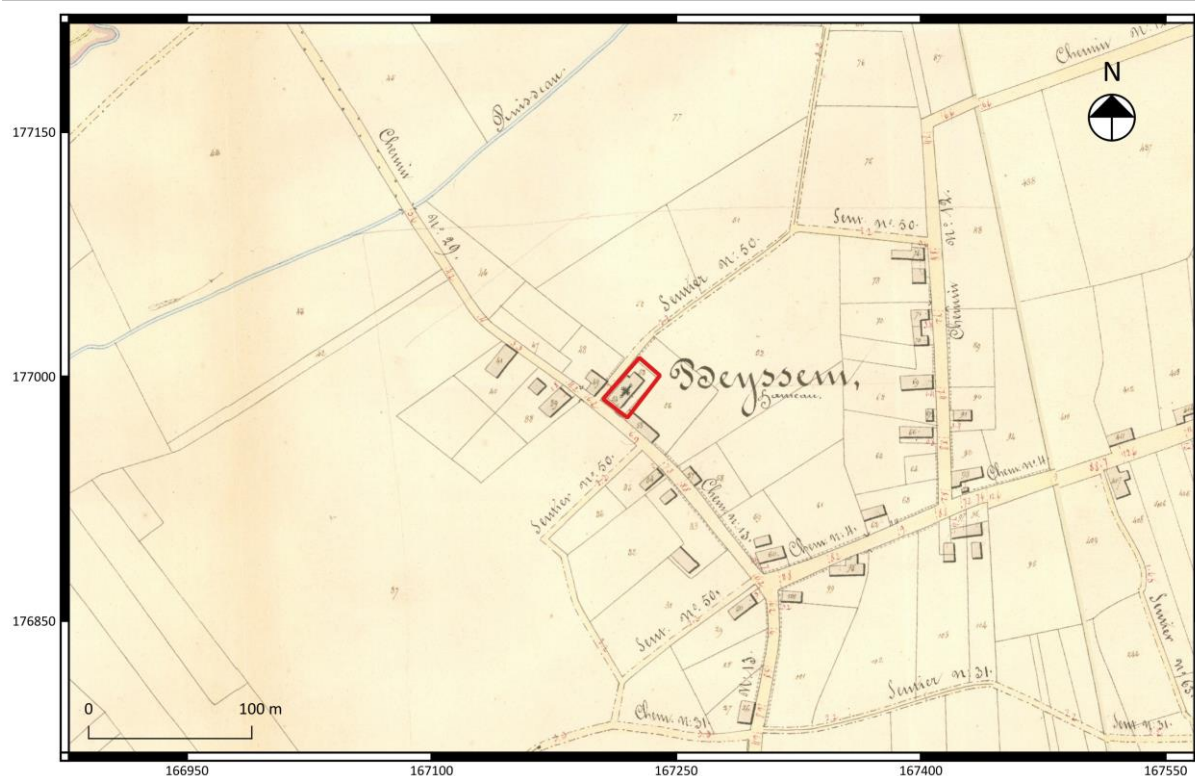

Fig. 1.6: Uittreksel uit de Atlas der Buurtwegen met aanduiding van het projectgebied

Fig. 1.7: Uittreksel uit de kaart van Vandermaelen met aanduiding van het projectgebied.

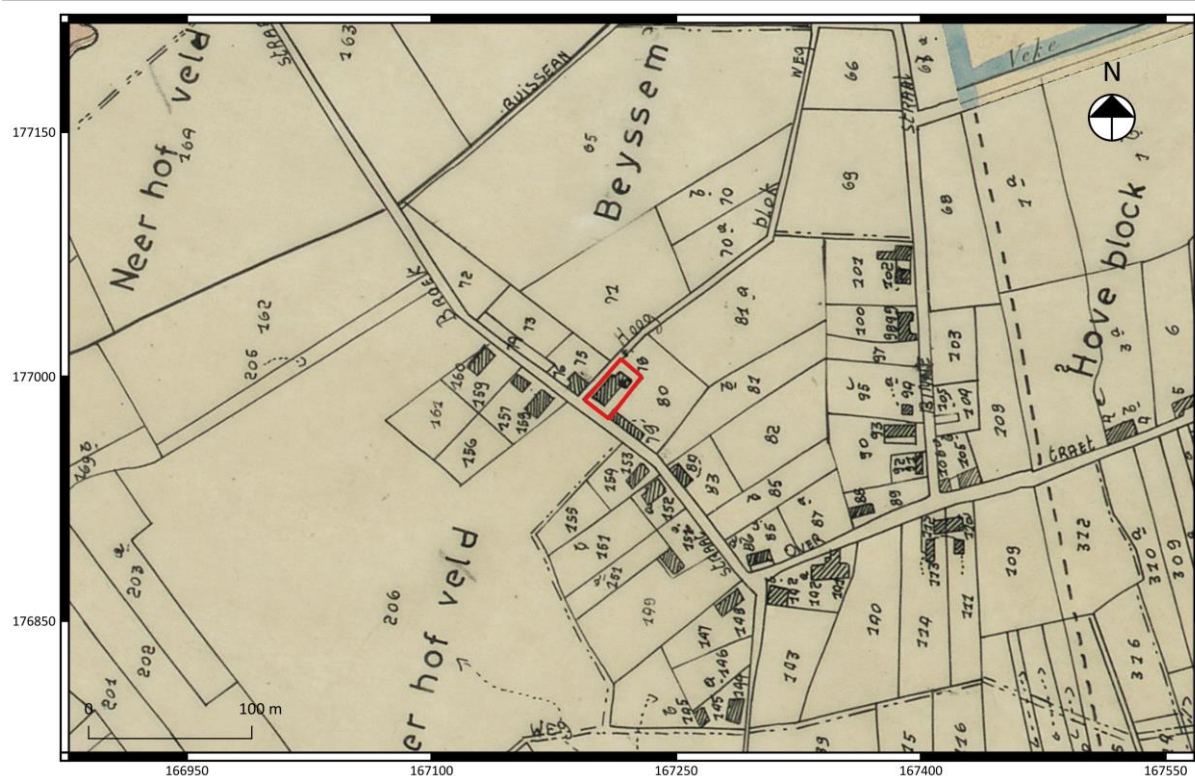

Fig. 1.8: Uittreksel uit de Poppkaart met aanduiding van het projectgebied.

1.4 Onderzoeksopdracht en vraagstellingen

Er werden geen bijzondere voorwaarden opgemaakt bij dit dossier.

Onder archeologisch toezicht werd de vloer opgebroken met een minigraver (fig. 2.1). De vloer werd apart in een container afgevoerd, voordat de effectieve graafwerken aangevat werden. Deze bestonden uit een afgraving tot op een diepte van 29 centimer onder vloerniveau. Dit gebeurde eveneens met een minigraver die het vlak geleidelijk verdiepte onder toezicht van de aanwezige archeoloog. Het vlak werd volledig opgeschaafd om een beter beeld te bekomen van de ondergrond. Tijdens het uitgraven werden een veegputje achteraan in de kerk en een steunmuur voor de vloer in de sacristie teruggevonden. Verder werden er geen sporen aangetroffen. De vrijgegraven muurfunderingen werden opgeschoond en geregistreerd.

9

Hoofdstuk 3 Analyse

3.1 Lithostratigrafische en bodemkundige opbouw

Het projectgebied zelf ligt volgens de bodemkaart in een bebouwde, en bijgevolg niet gekarteerde, zone. In de omgeving van het projectgebied komen de volgende bodemseries voor (fig. 3.1):

- Adc0: Matig natte leembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont met dikke (> 40 cm) A-horizont
- Ldc0: Matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont met dikke (> 40 cm) A-horizont

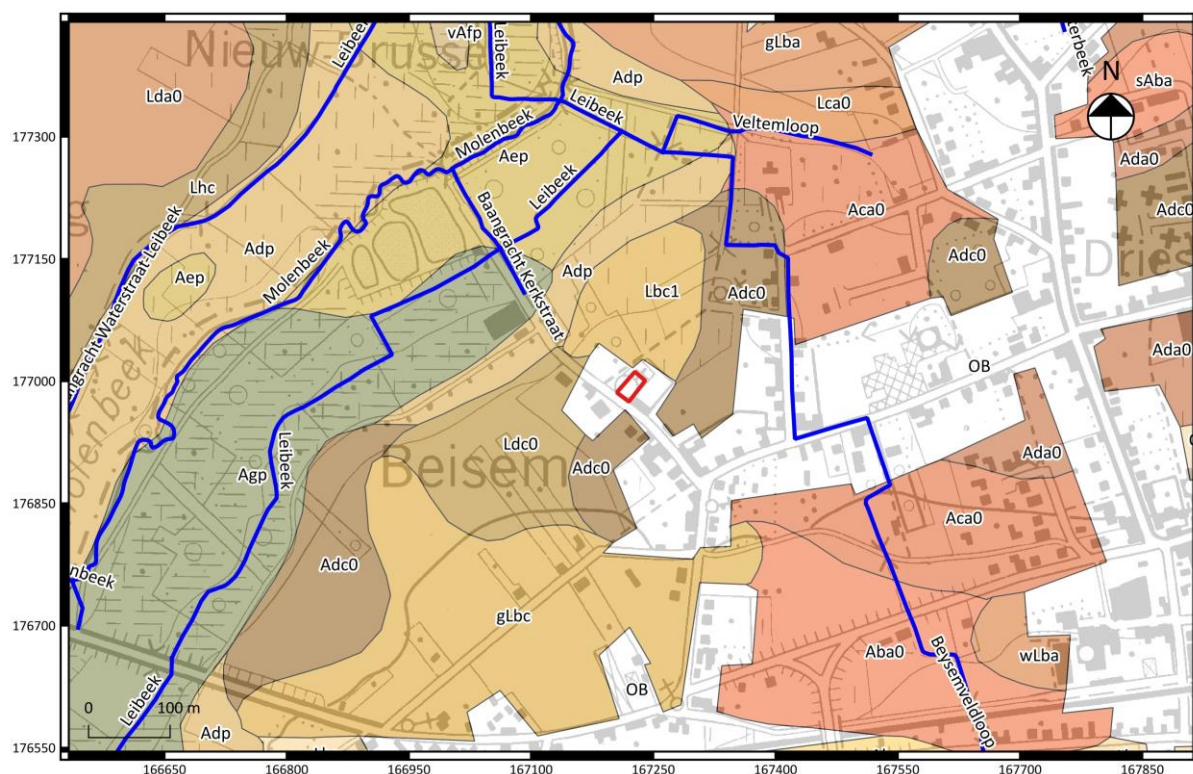
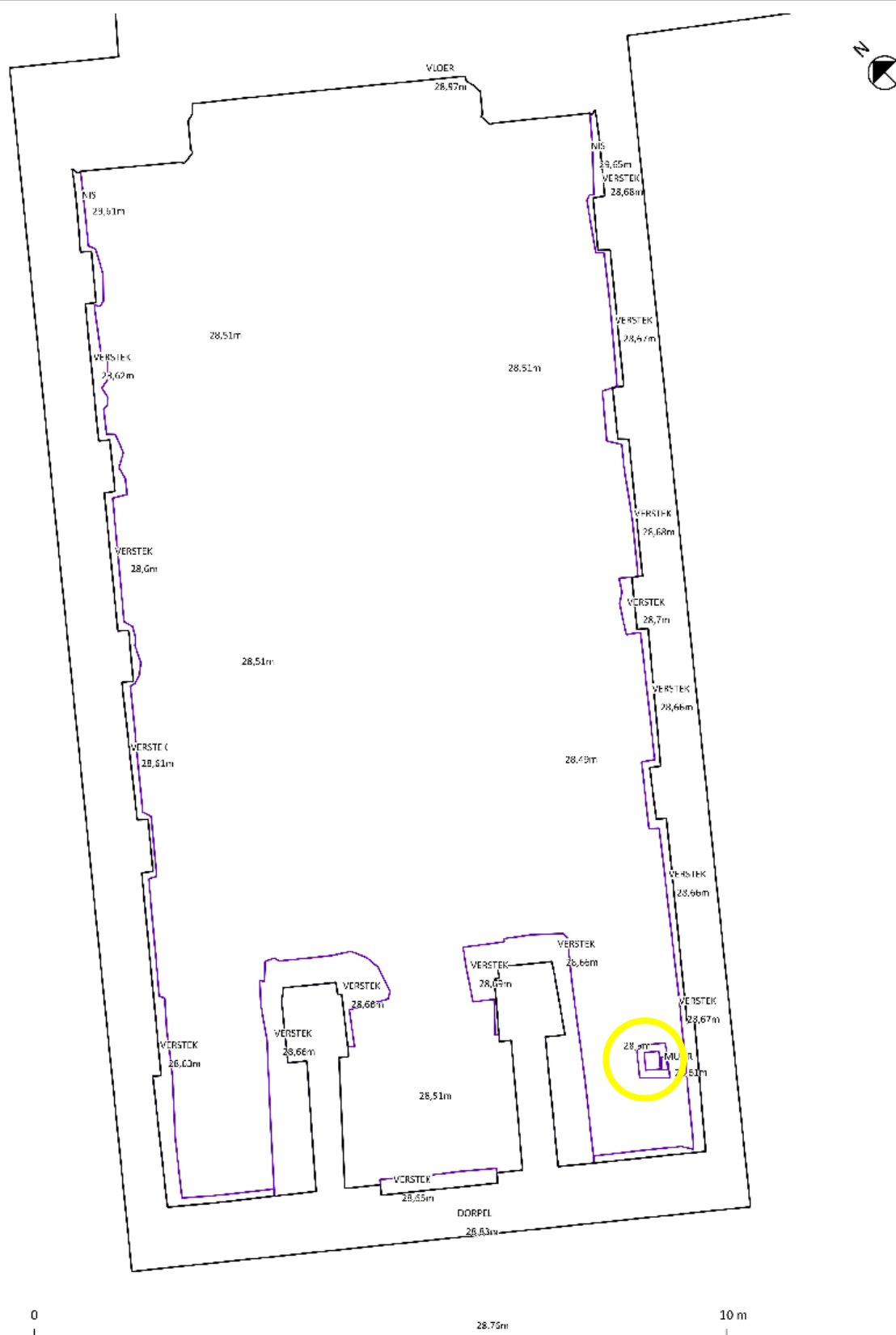

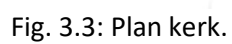
Fig. 3.1: Bodemkaart

3.2 Het sporen- en vondstenbestand

In het afgegraven vlak tot op 29 cm onder vloerniveau werden geen sporen aangetroffen (fig. 3.4). In de middenbeuk werd een veegputje aangetroffen (fig. 3.2 en 3.5). Dit had een afmeting van ca. 43 bij 45 cm en was opgebouwd uit bakstenen met een vrij harde, lichtgroene kalkzandmortel.

In de sacristie werd een bakstenen muurtje opgegraven ter ondersteuning van een (houten) vloer (fig. 3.3 en 3.6).

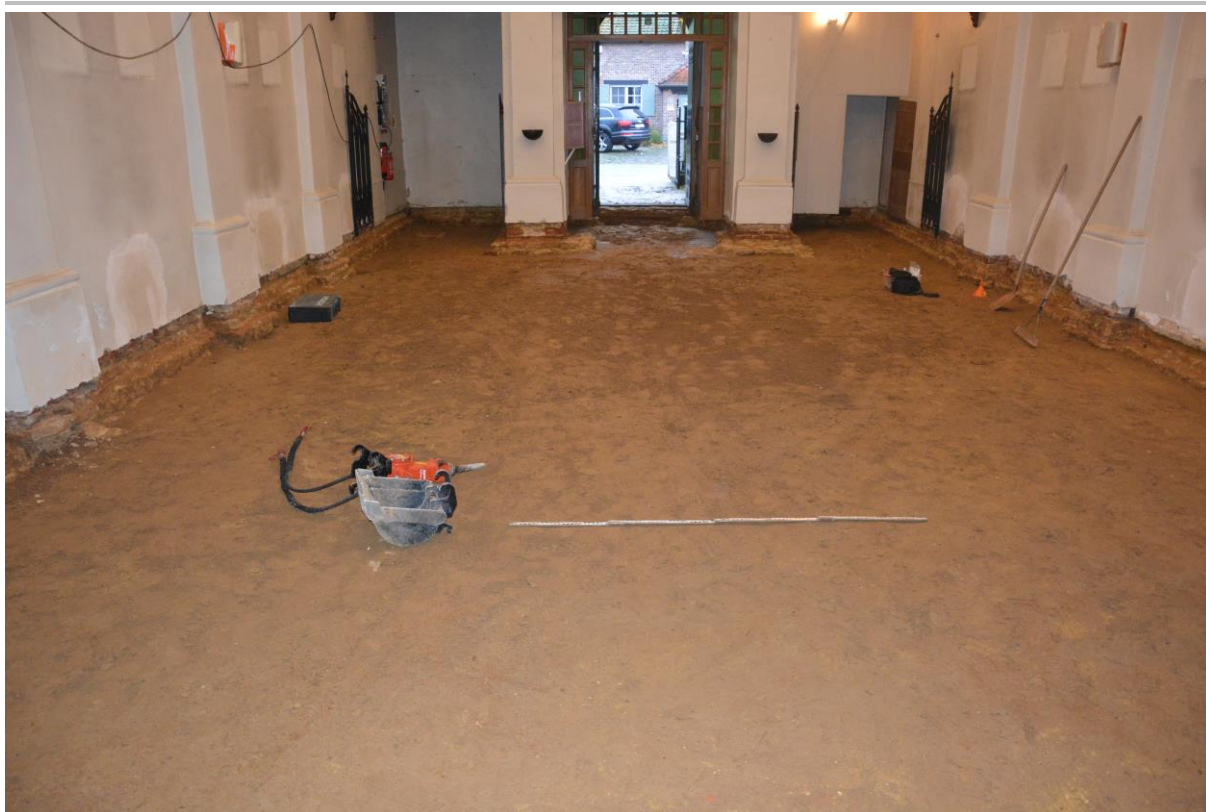

Fig. 3.4: Afgegraven middenbeuk.

Fig. 3.5: Veegput

Fig. 3.6: Bakstenen muurtje in sacristie.

Hoofdstuk 4   Synthese

4.1 Interpretatie en datering

In het afgegraven vlak tot op 29 cm onder vloerniveau werden geen sporen aangetroffen. In de middenbeuk werd een veegputje aangetroffen. Dit had een afmeting van ca. 43 bij 45 cm en was opgebouwd uit bakstenen met een vrij harde, lichtgroene kalkzandmortel.

In de sacristie werd een bakstenen muurtje opgegraven ter ondersteuning van een (houten) vloer.

4.2 Beantwoording onderzoeksvragen

Er werden geen bijzondere vooraarden opgesteld voor dit project en dus ook geen onderzoeksvragen.

Hoofdstuk 5   Besluit

Conform art. 4 § 2 van het Decreet houdende Bescherming van het Archeologisch Patrimonium van 30 juni 1993 (B.S. 15.09.1993), gewijzigd bij decreet van 18 mei 1999 (B.S. 08.06.1999), 28 februari 2003 (B.S. 24.03.2003), 10 maart 2006 (B.S. 7.6.2006), 27 maart 2009 (B.S. 15.5.2009) en 18 november 2011 (B.S. 13.12.2011) zijn de eigenaar en de gebruiker ertoe gehouden de archeologische monumenten die zich op hun gronden bevinden te bewaren en te beschermen en ze voor beschadiging en vernieling te behoeden.

Wegens de geplande restauratiewerken worden eventuele archeologische waarden in de ondergrond bedreigd. Daarom werd een archeologische begeleiding van de werken uitgevoerd, maar hierbij werden geen archeologisch relevante sporen aangetroffen. Bij werken die dieper reiken dan de huidige werken kunnen wel nog relevante resten worden aangetroffen. Er kan dus enkel een vrijgave gebeuren tot het niveau van de huidige opgravingen.

Bij eventuele vrijgave het terrein blijven de algemene bepalingen die voorzien zijn in:

- het decreet van 30 juni 1993 houdende bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij de decreten van 18 mei 1999, 28 februari 2003, 10 maart 2006, 27 maart 2009 en 18 november 2011 (BS 08.06.1999, 24.03.2003, 07.06.2006, 15.5.2009 en 13.12.2011)
- en het besluit van de Vlaamse regering van 20 april 1994 tot uitvoering van het decreet van 30 juni 1993 houdende de bescherming van het archeologisch patrimonium, gewijzigd bij besluiten van de Vlaamse Regering van 12 december 2003, 23 juni 2006, 9 mei 2008, 4 december 2009, 1 april 2011 en 10 juni 2011

van toepassing, meer bepaald voor de bepalingen over de meldingsplicht van eventuele toevalsvondsten tijdens het verdere verloop van de werken.

Bibliografie

Geraadpleegde websites:

<https://cai.onroenderfgoed.be>

<https://inventaris.onroenderfgoed.be>

www.agiv.be

